

Datum 2023-03-24

Dnr 512- 2244-2023

Ändringshistorik

Datum	Version	Ändrad av	Ändringar
2023-03-14	1	Maria Noro-Larsson	Upprättad
2023-03-24	2	Maria Noro-Larsson	Fastställd

Restaureringsplan för Natura 2000-området Tysjöarna (SE0720362) inom projektet LIFE RestoRED

LIFE19 NAT/SE000172

Summary

This document provides a brief overview of the measures that will take place in the LIFE RestoRED project at the Natura 2000 site Tysjöarna (SE0720362). Location of different actions can be seen in the maps in the end of this document.

Om projektet

Projektet LIFE RestoRED arbetar med att restaurera skötselkrävande naturtyper, mestadels betesmarker och slåtterängar. Arbetet utförs inom Natura 2000-områden under åren 2021 till 2027. Naturtyperna som restaureras finns med på den rödlista för naturtyper som EU tagit fram. Arbetet som omfattas av den här restaureringsplanen utförs av Länsstyrelsen i Jämtlands län. Läs mer om projektet på webbplatsen <https://www.liferestored.se/>.

Uppgifter om området

Natura 2000-område: Tysjöarna (SE0720362)

Naturresevat: Tysjöarna

Län: Jämtland

Kommun: Krokoms och östersund

Förvaltare/kontaktperson på Länsstyrelsen: Anders Davidsson

Koordinater för restaureringsområdet: 6324539N, 1463341E (SWEREF 99 TM)

Viktiga kontaktpersoner/organisationer i Natura 2000-området:

Bodil Carlsson, gräsmarksansvarig

Beskrivning av objektet

Tysjöarna är ett Natura 2000-område ingående i ett naturresevat med samma namn. Området ligger cirka sex kilometer norr om Östersund. I mitten av Natura 2000-området återfinns antagligen världens största kalkblekeområde. Detta är även en viktig rast- och häckningslokal för fåglar, främst våtmarksfåglar. Områdena runt blekefälten består av en mosaik av rikkärr, sumpskogar, kalkbarrskogar, blandskogar, ungskogar, hyggen, igenväxande myrodlingar, rester av ängsmarker med mera. Historiskt bruk är påtagligt i stora delar av området och lämningar från bland annat jordbruk finns på flera platser i området. Området har förutom en rik fågelfauna även höga botaniska värden och en rik biologisk mångfald i de kalkpåverkade skogbevuxna delarna. I projektet LIFE RestoRED ska de nordöstra delarna av området restaureras samt ett litet område i östra och ett litet område i västra delarna. De östra och västra delarna samt ett mindre område i mitten av det nordliga restaureringsområdet består idag av rikkärr som är i igenväxningsstadium. I dessa finns blekegölar, flertalet orkidéer och en intressant grynsnäckfauna. Stora delar av det nordöstra restaureringsområdet är idag annars skogsklätt och delar består av gamla odlingsmarker och andra av en mosaik av sumpskogar och annan skogsklädd mark. På historiska ortfoton ser man att området har varit öppnare men att det finns partier som länge har varit skogsklädda. Skogspartierna och de igenvuxna ängarna uppgår idag inte till någon klassning som Natura 2000 habitat. Myrarna i östra och västra delarna har även de varit mer öppna historiskt.

Syfte och mål med åtgärderna i projektet

I det här området ska naturtyperna kalkgräsmarker (6210), rikkärr (7230) och trädklädd betesmark (9070) ges en stärkt ekologisk status genom röjning av rikkärr samt röjning och bete av utvecklingsmarker.

Vid slutet av projektet ska rikkärren ha fått en förbättrad status och utvecklingsmarkerna ska ha goda möjligheter att utvecklas till kalkgräsmarker och trädklädd betesmark. Framtida skötsel av området ska vara ordnad genom planer på att regelbundet underhållsröja rikkärren och att betande djur går på utvecklingsmarkerna årligen.

Allmänheten och sakägare ska ha fått kunskap om projektet genom skyltning och informationsträffar.

Tabell 1 Naturtyper som omfattas av projektåtgärder

Naturtypskod	Natura 2000 naturtyp (namn)	Areal (ha)
Utvecklingsmark	Trädklädd betesmark 9070	2
Utvecklingsmark	Kalkgräsmark (6210)	7
	Rikkärr (7230)	7,6

Åtgärder som är aktuella i Natura 2000-området Tysjöarna

Tabell 2 Planerad omfattning

Action	Namn	Längd (m)	Area (ha)	Antal
A2.1	Restaureringsplan			1
C1.1	Röjning och avverkning		16,6	
C1.2	Restaureringsbete		9	
C2.1	Stängsling	2423		
C4	Artskötsel/skapa biotop		4,5	3
D1	Fotodokumentation			1
D2.1	Uppföljning av naturtyper			1
D3.1	Uppföljning av snäckor			1
D5.2	Planering och utvärdering av åtgärder för pollinerare		1,9	3
D5.3	Planering och utvärdering av skapande av död ved		2,6	
E1.1	Obligatorisk projektskylt			3
E1.2	Temaskylt, död ved			1
E1.2	Temaskylt, pollinering			1
E2.3	Kurs/ws för naturbruksskola			1
E2.6	Ws handläggare för jordbrukarstöd, ÅP; kontrollfunktion			1

Beskrivning av åtgärderna

Action A2.1 Restaureringsplan

Möjlig tidsperiod: 2021-03-01 till 2023-12-31

Genomförs: senast 2023-03-31

Beskrivning: Ta fram en åtgärdsplan som innehåller planerade åtgärder inom projektet LIFE RestoRED för området Tysjöarna.

Action C1.1 Röjning och avverkning

Möjlig tidsperiod: 2021-03-01 till 2026-12-31

Genomförs: 2023-01-01 till 2024-12-31

Beskrivning: I Tysjöarna ska flera områden röjas.

I två utvecklingsmarker med målhabitat kalkgräsmarker ska trädäckningen minskas ner till cirka 30 %. Detta kan med fördel ske i två steg för att ha tid att identifiera träd som bör sparas om de bedöms viktiga för fåglar, som död ved eller är äldre än genomsnittet. Även träd med vidkronig karaktär bör lämnas, då dessa är rester från att området historiskt varit öppnare.

Man bör börja med att röja bort buskar och småträd på hela den tilltänkta kalkgräsmarken, i detta skede gör man också de åtgärder som krävs för att gynna pollinatörer (D5.2) och skapandet av död ved (D5.3). I den ena utvecklingsmarken behöver man i samband med röjningen också vara observant på var gränsen till videbuskmarken och rikkärret egentligen går samt var det är för blött för betande djur att gå (action C1.2) . Vid ett senare tillfälle tar man ner större buskar och träd samt frihugger runt vidkroniga träd. Röjningsavfallet transporteras till bestämda platser inom området och bränns upp.

I tre rikkärsmiljöer ska försiktig röjning av små björkar och granar göras. Tuvor ska sparas. I de två sydliga rikkärren ska röjningen vara lite mer omfattande men med stor försiktighet rörande flora, tuvor och källor ska tas. I samband med röjningsinsatsen genomförs även åtgärder för att gynna pollinatörer (D5.2) samt skapande av död ved (D5.3). I dessa rikkärr får inga fordon användas för uttransport av röjningsavfall annat än på snötäckt mark.

I utvecklingsmarker med målhabitat träklädd betesmark ska främst underröjning göras samt viss avverkning för att skapa gläntor. Arbetet kan ske i två steg. Först en underröjning och sedan huggande av gläntor. Vid arbetet bör det noteras var mark är för fuktig för djur att gå (C1.2). I samband med röjningsarbetet genomförs även åtgärder för att gynna pollinatörer (D5.2) samt skapande av död ved (D5.3). Röjningsavfallet släpas ut till intilliggande kalkgräsmarker och bränns upp på samma plats som röjningsavfallet från kalkgräsmarkerna.

Action C1.2 Restaureringsbete

Möjlig tidsperiod: 2021-03-01 till 2027-08-31

Genomförs: 2023-08-01 till 2026-12-31

Beskrivning: I utvecklingsmarkerna i norra restaureringsområdet ska djur släppas på och beta årligen, gärna i olika delhågn med olika storleksklasser beroende på hur känslig marken är. Rikkärren ska inte utsättas för betande djur. Viktiga videsnår för fåglar och pollinatörer kan behöva skyddas från betande djur genom stängsling.

Action C2.1 Stängsling

Möjlig tidsperiod: 2021-03-01 till 2025-03-31

Genomförs: 2023-01-01 till 2023-12-31

Beskrivning: Delar av området ska stängslas in runt utvecklingsmarkerna. Inom det hägnade området bör eventuellt fållor sättas upp utefter markens bärighet och får att säkerställa att djuren kommer åt vatten. Eventuella rikkärspartier bör stängslas bort. Vid behov kan en fållindelning användas för att under perioder koncentrerar betetrycket i delar av området. Det kan vara aktuellt att anlägga ” broar” över större diken och vatten för enklare förflyttning mellan fållorna och områdena.

Action C4. Artskötsel/skapa biotop

Möjlig tidsperiod: 2021-03-01 till 2026-12-31

Genomförs: 2023-04-01 till 2024-12-31

Beskrivning: Receptsamlingar har tagits fram i projektet för åtgärder att gynna pollinatörer och skapa död ved. Dessa ska användas i åtgärderna D5:2 och D5:3. Vidare kan ytterligare åtgärder som att sätta upp fladdermus- eller fågelholkar komma att ske i anslutning till skogspartierna.

Action D1. Fotopunkter

Möjlig tidsperiod: 2021-03-01 till 2026-12-31

Genomförs: 2021-05-01 till 2026-12-31

Beskrivning:

För att dokumentera effekten av restaureringsåtgärderna kommer foton att tas på strategiska platser före restaureringsåtgärder och efter genomförda åtgärder.

Fotopunkterna finns utmärkta på karta nedan.

Fotodokumentation sker också under genomförandet av projektet och publiceras som en enkel rapport på projektets webbplats <https://www.liferestored.se/>.

Action D2.1 Utvärdering av bevarandestatus för naturtyper

Möjlig tidsperiod: 2026-03-01 till 2027-02-28

Genomförs: senast till 2026-12-31

Beskrivning:

Efter genomförd restaurering ska en bedömning göras om statusen för de naturtyper som restaurerats har förbättrats. Bedömningen sker genom observationer på plats och kan genomföras av den som ansvarat för restaureringen, eller en särskild inventerare. Data från genomförda inventeringar av arter och naturtyper används också som underlag för bedömningen. Bedömningen kommer slutligen att registreras i Naturvårdsverkets databas NNK.

Action D3.1 Uppföljning av snäckor

Möjlig tidsperiod: 2021-03-01 till 2026-08-31

Genomförs: 2021-05-31 till 2026-13-31

Beskrivning: I delar rikkärsmiljöerna ska en inventering före och efter att restaureringsåtgärder utförs. Första delen av inventeringen genomfördes redan 2021 och där konstaterades att stora delar av tänkt område idag inte kan betraktas som rikkärr. Endast en mindre del av rikkärsmiljön som fanns planerad att åtgärda i ansökan till LIFE RestoRED kommer därför bli aktuell för återbesök efter röjning. I planering av åtgärder tas hänsyn till vad som framkommit i den första inventeringen.

Resultaten kommer publiceras på projektets webbplats <https://www.liferestored.se/>.

Action D5.2 Planering och utvärdering av åtgärder för pollinerare

Möjlig tidsperiod: 2021-03-01 till 2026-12-31

Genomförs: 2023-04-01 till 2023-12-31

I samband med restaureringsåtgärder kommer särskild hänsyn tas till pollinerarnas framtida miljö. Tre humleholkar kan komma att tillskapas och sättas upp inom det norra området. Särskild hänsyn för pollinatörer kommer även att göras vid röjning och avverkning (C1.1) genom att skapa brynzoner mot ängarna. I dessa zoner ska träd och buskar som utgör viktiga nektarkällor sparas i en mosaik som även tillåter pollinatörer att flyga mellan buskarna och samtidigt släpper in solljus till marken för att gynna etablering av ängsväxter. Ut mot rikkärssområdena ska tätare snår sparas för fågelfaunan. Dessa ska ensdast glesas ut mycket försiktigt vid behov för att öka ljusinsläppt till ängarna. Åtgärderna finns utmärkta på kartor nedan.

För planeringen pollinerarnas miljö har projektets receptsamling för möjliga åtgärder använts och efter genomförd restaurering kommer insatsen att utvärderas och dokumenteras i projektets databas.

Resultaten kommer publiceras på projektets webbplats <https://www.liferestored.se/> och på länsstyrelsens webbplats.

Action D5.3 Planering och utvärdering av skapande av död ved

Möjlig tidsperiod: 2021-03-01 till 2026-12-31

Genomförs: 2023-04-01 till 2024-12-31

Beskrivning:

I samband med röjning och avverkning(C1.1) kommer död ved att skapas. De finns flera alternativ till tillskapande av död ved beroende på lokal.

I utvecklingsmarkerna där betande djur ska gå (C1.2) föreslås framförallt att binda upp död ved mot levande träd, skapa högstubbar och veteranisera både yngre och äldre träd för att mimikera betesskador. Dessa åtgärder sker främst i anslutning till skogsparteirna.

I rikkärnsdelarna där inga betande djur ska gå kan man lämna faunadepåer på torrbackar, ringbarka träd eller skapa högstubbar.

Lämpliga platser för åtgärderna finns utmärkta på kartor nedan.

För planeringen av vilken död ved som ska skapas har projektets checklista använts och efter genomförd avverkning kommer insatsen att utvärderas och dokumenteras i projektets databas.

Action E1.1 Obligatorisk projektskylt

Möjlig tidsperiod: 2021-03-01 till 2026-12-31

Genomförs: senast 2023-06-30.

Beskrivning: Tre skyltar som beskriver projektets arbete kommer att sättas upp. Placeringen av skylten finns utmärkt på karta nedan.

Action E1.2 Temaskyltar

Möjlig tidsperiod: 2021-03-01 till 2026-12-31

Genomförs: 2023-05-01 till 2024-12-31

Beskrivning: Totalt tre skyltar som beskriver rikkärr, pollinatörsåtgärder och varför död ved är viktigt kommer att tillverkas och sättas upp. Placeringen av skyltarna finns utmärkt på karta nedan.

Action E2.3 Kurs/workshop för naturbruksskola

Möjlig tidsperiod: 2021-03-01 till 2026-12-31

Genomförs: 2023-03-31 till 2026-12-31

Beskrivning:

Under projektets gång ska seminarium/ workshops eller kurser hållas med naturbruksgymnasium vid två tillfällen. Tysjöarna är ett lämpligt område att genomföra dessa aktiviteter i.

Genomförs: E2.4.1 Fördjupningskurs/ws för naturvårdsspecialister

Möjlig tidsperiod: 2021-03-01 till 2026-12-31

Genomförs: 2023-03-31 till 2023-10-31

Beskrivning:

Under projektets gång ska seminarium/ workshops hållas med naturvårdsspecialister vid ett tillfällen. Tysjöarna är ett lämpligt område att genomföra denna aktivitet i.

Kartor

Bild 1 Översiktskarta, Natura 2000-området Tysjöarna (SE0720362)
Overview for the site Tysjöarna (SE0720362).

Natura 2000-området Tysjöarna Översiktskarta

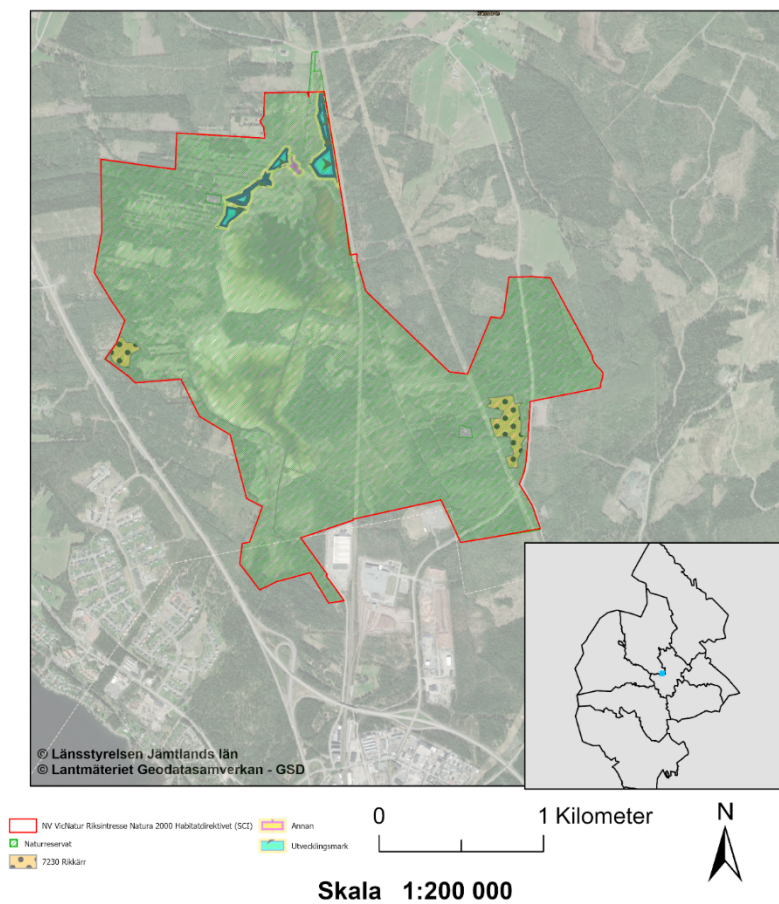

Bild 2 Detaljkarta, åtgärder som genomförs i projektet syns för norra delen av restaureringsområdet.
Detailed map for measures in the project, in the northern part of the restoration area.

Bild 2: Detaljkarta över åtgärder LIFE RestoRED i Tysjöarna Norra området

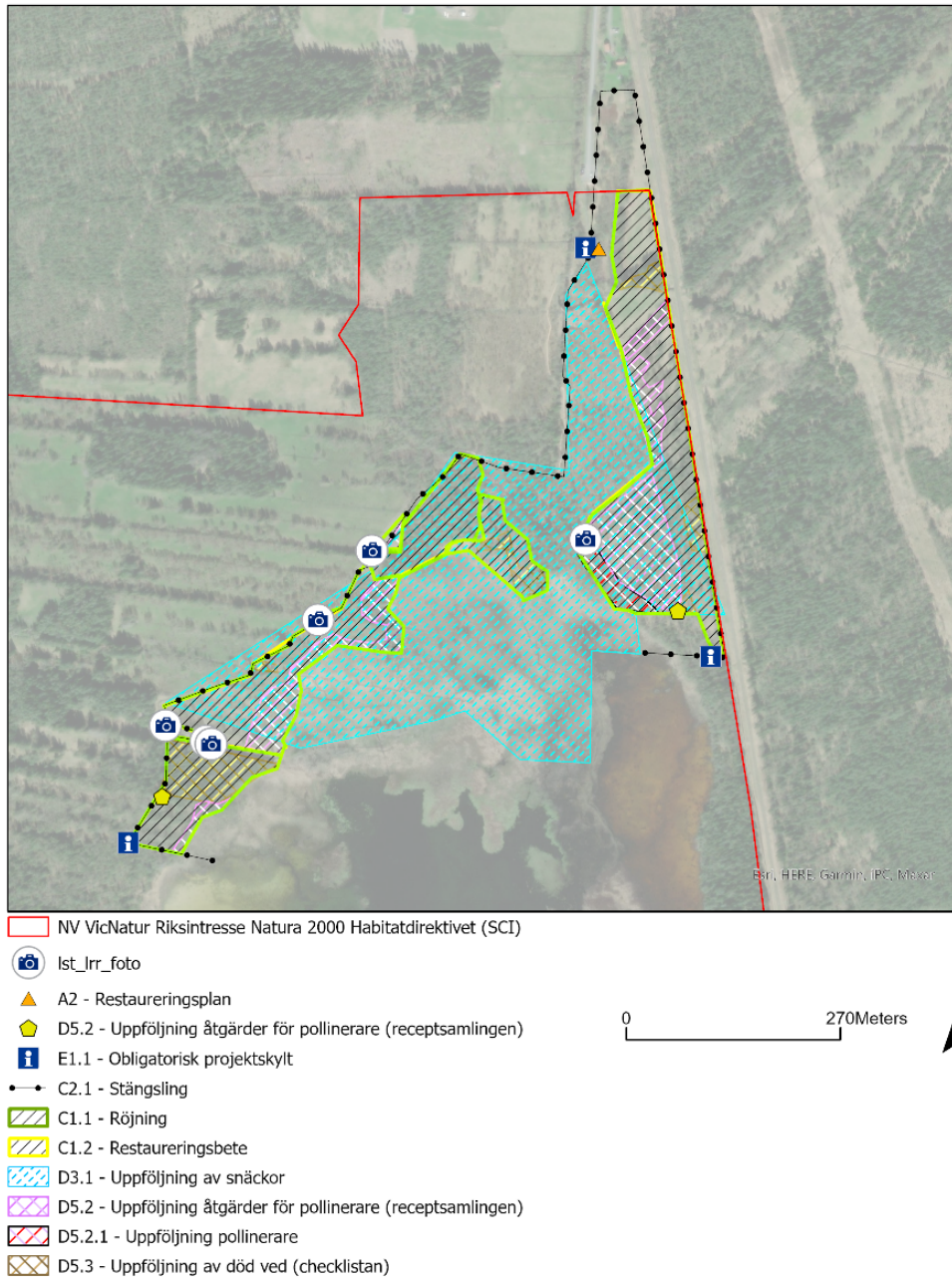

Bild 3 Detaljkarta, åtgärder som genomförs i projektet syns för västra delen av restaureringsområdet.

Detailed map for measures in the project, in the western part of the restoration area.

Bild 3: Detaljkarta över åtgärder LIFE RestoRED i Tysjöarna Västra området

- NV VicNatur Riksintresse Natura 2000 Habitatdirektivet (SCI)
- C1.1 - Røjning
- D5.2 - Uppföljning åtgärder för pollinerare (receptsamlingen)
- D5.3 - Uppföljning av död ved (checklistan)

0 70Meters

Bild 4 Detaljkarta, åtgärder som genomförs i projektet syns för östra delen av restaureringsområdet.

Detailed map for measures in the project, in the eastern part of the restoration area.

Bild 4: Detaljkarta över åtgärder LIFE RestoRED i Tysjöarna Östra området

- NV VicNatur Riksintresse Natura 2000 Habitattdirektivet (SCI)
- C1.1 - Røjning
- D5.2 - Uppføjning åtgärder för pollinere (receptsamlingen)
- D5.3 - Uppføjning av död ved (checklistan)

0 150Meters

LIFE-programmet

Den här restaureringsplanen har producerats med stöd av Europeiska kommissionens LIFE-program. Ståndpunkter och faktainnehåll representerar projektet LIFE RestoRED och representerar inte nödvändigtvis Europeiska kommissionens eller byrån CINEAs uppfattning eller ståndpunkt.

Läs mer om LIFE-programmet på EU-kommissionens webbplats: <https://ec.europa.eu/easme/en/life>

